Руски министар спољних послова Сергеј Лавров на турнеји је по земљама Афике. Москва жели да ојача везе с тим континентом и има за циљ да се супротстави Западу тако што ће изградити репутацију браниоца Африке.

Руски министар спољних послова Сергеј Лавров ове седмице је на турнеји по Африци. Посећује Египат, Републику Конго, Уганду и Етиопију. У недељу је тако у Каиру свом египатском колеги Самеху Шукрију обећао да ће Русија испунити обавезе везане за наруџбине житарица.

Многе афричке нације у великој мери зависе од увоза пшенице и других житарица из Русије и Украјине. Због рата у Украјини њихово снабдевање озбиљно је поремећено и повећан је ризик од глади. Председник Афричке уније, Маки Сал из Сенегала, у јуну је руском председнику Владимиру Путину рекао да су, иако далеко од попришта рата, људи у Африци „жртве те економске кризе“.

Истовремено, у области безбедности, чини се да Русија покушава да остави свој траг на афричком континенту.

Војна подршка Африци

Посета Сергеја Лаврова својеврстан је покушај прикупљања подршке афричких нација. Многе од њих имају снажне историјске везе с Русијом. У месецима пре његове посете, Москва је потписала различите политичке и војне споразуме са земљама на том континенту.

Почетком јануара, стотине руских војних саветника распоређено је у Малију. Припадници контроверзне руске војне групе Вагнер позвани су да „помогну Малију да обучи своје снаге безбедности“, саопштено је из малијског војног врха.

То је изазвало забринутост, јер је тај задатак раније био посао Европске мисије за обуку у Малију (ЕУТМ). Али након што је пуковник Асими Гоита 2020. пучем свргнуо председника Ибрахима Бубакара Кејту, а касније, након другог пуча 2021, положио и заклетву као председник, он се суочио с регионалним и међународним санкцијама. Војна хунта је одговорила тако што је забранила немачким војним авионима улазак у ваздушни простор Малија, протерала амбасадора бивше колонијалне силе Француске и позвала на хитно повлачење данских снага.

Јужни сусед Малија, Буркина Фасо, такође је доживео државни удар у јануару. Као и у Малију, и тамошња војска пркосила је позивима да преда власт цивилној влади. Она се такође оријентисала ка Москви.

Обука у Русији, па – државни удар

Државни удари догодили су се прошле године и у Судану, Чаду, Гвинеји и Гвинеји Бисао. Једна ствар им је заједничка: већина војника који су извели пуч војну прошла је обуку под спонзорством Русије.

„Квалитети који су их препоручили за обуку у иностранству су исти они који су их учинили ефикасним вођама пуча“, оценио је за ДW крајем 2021. Џад Девермонт, директор америчког програма за Африку при Центру за стратешке и међународне студије.

Двојица Малијаца за које се верује да су главне архитекте државног удара 2020, Малик Џјав и Садио Камара, провели су по годину дана у московској Вишој војној командној школи. Али такође, исти ти војници учествовали су и у мисијама обуке које су организовале САД и ЕУ.

Након пуча, Кели Кахалан, шефица одељења за медијске операције Афричке команде америчке војске (АФРИЦОМ), за ДW је изјавила: „Оштро осуђујемо побуну у Малију, она није у складу с америчком војном обуком и образовањем.“

Москва оживљава старе совјетске везе

Према речима Ирине Филатове с Више економске школе у Москви, Русија има за циљ да се учврсти на афричком континенту као безбедносни посредник, како би се „супротставила колективном Западу“ и пројектовала имиџ „браниоца Африке“.

Далеко од тога да се Русија први пут умешала у афричка питања: током 1950-их Кремљ је подржавао ослободилачке покрете широм континента. У то време, главни извозни производи СССР били су оружје и муниција кратког до средњег домета.

За многе је и данас тадашњи утицај Москве – добродошао. „Без чврстог става Совјетског Савеза током Хладног рата у време врхунца антиколонијалне борбе, многе наше земље никада не би угледале светло независности“, каже за ДW Обадијах Мајлафија, бивши заменик гувернера централне банке Нигерије.

Та подршка је ослабила након распада Совјетског Савеза 1991, али се у протекле две

деценије, председник Владимир Путин трудио да оживи везе и да делује као својеврсна контра-полуга неоколонијалној политици Запада.

„Сада када је Русија у прилично јакој позицији, Африка може да има користи од обострано корисних инвестиција и трговинске сарадње“, сматра Мајлафија.

Русија се званично није огласила о својој политици према Африци, али, како процењује Филатова, Москва се ослања на приватне војне компаније попут групе Вагнер које „стављају ногу у врата“.

„Званично, [војне групе] уопште нису укључене у стратегију, али оно што видимо јесте да се оне увек прве појављују на месту на којем се појави нека нестабилност, а потом помажу да се на власти обезбеде они који су изградили односе са Русијом“, указује Филатова.

Група Вагнер активна је и у Централноафричкој Републици, где њене припаднике оптужују за озбиљна кршења људских права. Највише пажње привукли су након што су се појавили у једном филму локалне продукције где су представљени као браниоци нације против побуњеника. Хиљаде људи похрлило је на централни стадион у главном граду Бангију где је у мају 2021. одржана премијера тог филма.

Повратак бизнису

Активности Москве у Африци у последње две деценије углавном су прошле „испод радара“ и тихо су склапани уговори о извозу нуклеарне енергије и оружја. Русија је тренутно највећи извозник оружја на афрички континент. Према годишњем извештају Стокхолмског међународног института за истраживање мира (СИПРИ) за 2020, извоз оружја у Африку чинио је 18 одсто од укупног руског извоза оружја.

Први посао с оружјем који је јавно објављен склопљен је у априлу 2020, када је једини руски трговац оружја у државном власништву, Рособоронекспорт, најавио продају борбеног чамца руске производње неименованој земљи субсахарске Африке.

Неколико месеци пре тога, током 2019, у Сочију је одржан први Руско-афрички економски форум којем су присуствовала многа велика имена афричке политике. Русија је ту прилику искористила да елегантно истакне своје резултате у Африци. До тада је већ створила имиџ савезника више нација које су се бориле против немилосрдних побуна: током 2018. Мали, Нигер, Чад, Буркина Фасо и Мауританија обратили су се Москви за помоћ у борби против тзв. „Исламске државе“ и Ал каиде.

Осим војних услуга, Москва је земљама у развоју извозила и нуклеарну технологију. Замбија, Руанда, Етиопија, Египат и Нигерија су међу земљама којима је Русија помогла да изграде нуклеарне електране.

И док детаљи њених различитих политика и договора остају у мраку, барем је једна ствар јасна: Русија се вратила у Африку – а то значи бизнис.

(Дојче веле)